

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота

на тему: Семантичні та прагматичні властивості дієслів у сучасній
англійській та українській мовах

студентки групи Па 15-21
факультету германської філології і перекладу
заочної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
освітньо-професійної програми Англійська мова і
друга іноземна мова: усний і письмовий переклад у бізнес комунікації
Гриб Марії Леонідівни

Науковий керівник
доцент кафедри германської і фіно-угорської філології
Коломієць В .О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЄСЛОВА В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	6
1.1. Семантичні характеристики дієслова в сучасній англійській та українській мовах.....	6
1.2. Особливості вираження прагматичних характеристик дієслова в сучасній англійській та українській мовах	9
Висновки до розділу 1	11
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЄСЛІВНОЇ СЕМАНТИКИ І ПРАГМАТИКИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ БРИТАНСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ).....	13
2.1. Закономірності вираження дієслівної семантики в текстах британських та українських ЗМІ.....	13
2.2. Шляхи реалізації прагматики дієслова в текстах британських та українських ЗМІ	16
Висновки до розділу 2	19
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	24

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасні дослідження з морфології відзначаються посиленою увагою до дієслова. Дієслово – це частина мови, яка виражає граматичне значення дії. Граматичне значення дії розуміється широко: це не тільки діяльність у власному розумінні цього слова, а й стан і просто вказівка на те, що даний предмет існує, що він відноситься до певного класу предметів. Граматичні категорії англійського та українського дієслова є предметом численних робіт з теорії та історії граматичного ладу англійської та української мов.

Слід зауважити, що над вивченням дієслова в англійській мові та українській мовах працювало багато закордонних та вітчизняних дослідників, зокрема: М. Г. Божеску, І. Г. Воротнікова, О. О. Залужна, Ю. С. Маслов, Н. А. Навроцька, В. П. Недялков, І. Ю. Нематова, В. А. Педерсен, Г. А. Чанишева, І. В. Шенцова та багато інших. Утім, незважаючи на значну кількість лінгвістичних робіт, за означеним напрямом спостерігається відсутність окремих робіт із дослідження саме семантичних та прагматичних властивостей дієслів у сучасній англійській та українській мовах.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю системного опису семантичних та прагматичних властивостей дієслів у сучасній англійській та українській мовах у зіставному аспекті на засадах сучасного семантичного та прагматичного аналізів мовних одиниць, що детерміновано недостатньою опрацьованістю даної теми в лінгвістиці. Наразі вивчення семантичних та прагматичних властивостей дієслів у сучасній англійській та українській мовах не втрачає своєї актуальності, тому розгляд засобів їхнього вираження в зазначених мовах є доречним.

Мета роботи полягає у встановленні особливостей вираження семантичних та прагматичних властивостей дієслів у сучасній англійській та українській мовах.

Поставлена мета передбачає необхідність вирішення таких завдань

дослідження:

1. Розглянути семантичні характеристики дієслова в сучасній англійській та українській мовах;
2. Визначити особливості вираження прагматичних характеристик дієслова в сучасній англійській та українській мовах;
3. Виокремити закономірності вираження дієслівної семантики в текстах британських та українських ЗМІ;
4. З'ясувати шляхи реалізації прагматики дієслова в текстах британських та українських ЗМІ.

Об'єктом дослідження є дієслово в англійській та українській мовах.

Предметом дослідження постають семантичні та прагматичні властивості дієслів у сучасній англійській та українській мовах.

Методика дослідження має комплексний характер, який полягає у використанні різних методів та прийомів, що зумовлено метою і конкретними завданнями. Аналіз семантичних і прагматичних характеристик дієслова в сучасній англійській та українській мовах проведено із застосуванням описового (у синхронному зрізі), дедуктивного, компонентного, валентно-дистрибутивного методів і трансформаційного аналізу, що є на сьогодні важливими для лінгвістичної теорії і розробляються на основі досягнень структурно-семантичного методу загалом.

Практичне значення дослідження забезпечується одержаними результатами: основні положення та висновки можуть бути використані для створення цілісної теоретичної, функціональної та функціонально-комунікативної граматики англійської та української мови, в опрацюванні спецкурсів і семінарів з морфології для студентів вищих навчальних закладів; написанні курсових, дипломних і магістерських досліджень.

Структура дослідження відповідає його меті та завданням. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЄСЛОВА В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1.1. Семантичні характеристики дієслова в сучасній англійській та українській мовах

Дієслово – частина мови, яка передає граматичне значення якої-небудь дії, тобто динамічної якості, що розвивається у часі. Граматичне значення дії розширюється: вона розглядається в якості стану або вираження існування об'єкта, або як доказ його приналежності до класу подібних.

У дієслові знаходять своє відбиття зв'язок дії, що виражається (стану), з учасниками процесу комунікації, з моментом висловлення, з реальністю події. Тобто дієслово – це центральна частина мови, що називає дію або представляє стан, прояв ознаки, зміна ознаки й т.д. як дію, чия внутрішня структура є досить складною, а граматичні категорії об'ємними і різноплановими [7].

Розробка системної типології дієслівних значень – одна з наймасштабніших граматичних проблем, численність підходів до вирішення якої засвідчує її актуальність практично на всіх етапах розвитку лінгвістичної науки. Спроби системної класифікації дієслівних значень представлені в працях В. Прокопова, В. Мартинова, П. Шуби, М. Ярмош, Г. Сильницького, Ю. Апресяна, Н. Авілової, Л. Васильєва, Т. Кильдибекової, Е. Кузнецової. В україністиці найзагальніша семантична класифікація дієслів представлена в працях В. Русанівського [13], який виділив 41 функціонально-семантичну групу переважно на інтуїтивному сприйманні значення лексем.

Своєрідність дієслівної семантики полягає в тому, що, крім власне процесуальної ознаки, дієслово найчастіше містить у своїй структурі певну кількість субстанційних сем (суб'єктної, об'єктної, інструментальної та ін.) і включає до свого значення узагальнене уявлення про типову мікроситуацію, що описана за допомогою дієслова і відповідних його

зв'язків та відношень. Найважливіші компоненти типової мікроситуації, які начебто “впаяні” в семантику дієслова, набувають свого конкретного прочитання в типовому мікроконтексті. Саме тому семантична класифікація дієслівної лексики мусить бути безпосередньо пов'язаною з типологією дієслівних предикатів, які є організаційними центрами синтаксичних структур [27].

У мовознавстві модальність (англ. *modality*) є однією з характеристик речення і трактується як категорія, що виражає зв'язок висловлювання з реальною дійсністю. Більшість граматистів вважають, що модальність притаманна будь-якому висловлюванню, тому що його зміст може трактуватися як реальне чи нереальне, можливе чи неможливе, бажане чи небажане (Ш. Баллі, В.В. Виноградов, М. Я. Блох)

Вартим уваги є той факт, що категорію модальності вивчають як відношення змісту речення до дійсності в аспекті його реальності / нереальності / спонукальності, а також як градацію міри впевненості мовця у фактах, що повідомляються; як мовну категорію, що вказує на характер об'єктивних зв'язків, актуалізованих у змісті речення, і на міру достовірності змісту з погляду мовця [30].

За Г.О. Золотовою категорія модальності складається з трьох значень:

1) відношення висловлювання до дійсності з точки зору мовця; 2) ставлення мовця до змісту висловлюваного; 3) ставлення суб'єкта дії до дії [9].

У сучасній лінгвістиці існує багато підходів до вивчення категорії модальності, тому багато дослідників намагаються їх класифікувати. Так, в зарубіжному мовознавстві існують три основних підходи до визначення модальності (за Х. Неррогом): 1) модальність як “ставлення мовця”; 2) модальність у термінах “актуальність”, “суб'єктивність”, “істинність”, “реальність” або “ірреальність” тощо та репрезентації пропозиції відносно цих понять; 3) модальність як реалізація значень можливості й необхідності [9].

Слід відзначити, що дослідниками категорія модальності визначається залежно від обраного аспекту вивчення модальності. Відповідно, модальність кваліфікують як граматичну, синтаксичну, лексичну, семантичну або лексико-граматичну категорію.

Як синтаксична категорія модальність розглядається у працях таких вчених-лінгвістів як Л.С. Єрмолаєва, Г.О. Золотова, А.П. Загнітко. Л.С. Єрмолаєва, Г.О. Золотова визначають модальність як предикативну категорію, що притаманна реченню разом із синтаксичними категоріями часу та особи.

Л.С. Єрмолаєва зазначає, що поза межами синтаксичної модальності залишаються лексичні засоби. Як уже зазначалося вище, А.П. Загнітко також прихильник синтаксичного підходу до визначення категорії модальності. Згідно з таким підходом “Модальність забезпечує перетворення речення у висловлення, співвідносність останнього з мовленнєвим і не мовленнєвим контекстом, реалізацію у висловленні різноманітних ілокутивних смислів” [17].

Аналіз наукової літератури з даної проблематики свідчить, що різноманітність поглядів можна звести до двох підходів щодо трактування модальності.

У вузькому розумінні, мовну модальність трактують як пряму аналогію модальності висловлювання, тому будучи семантичною категорією вона реалізується у всьому реченні і не виражається в реченні якимись особливими ознаками. Такий погляд на модальність наближає мовну модальність до логічної модальності судження. Цілком зрозуміло, що такий підхід не має широкого розповсюдження, тому що він обмежує категорію модальності значеннями можливості, необхідності і дійсності.

У широкому розумінні, у змістовний об’єм модальності включають значення реальності / ірреальності, ствердження / заперечення, достовірності, ймовірності, необхідності, можливості, бажаності, а також значення спонукання, волевиявлення та емотивності [7].

1. 2. Особливості вираження прагматичних характеристик дієслова в сучасній англійській та українській мовах

У частиномовній ієрархії дієслово (поряд із іменником) займає центральну позицію і визначається в найновіших дослідженнях як «центральний клас ознакових слів, що виражають дії, процеси та стани, виступають організаційним ядром елементарного простого речення, мають активну й широку валентність, найбільший набір морфологічних категорій і виконують у реченні основні формально-синтаксичні функції присудка та головного члена односкладного речення» [7]. Із цього визначення випливає, що центральність дієслова в системі частин мови підтверджується не лише всією сукупністю різнорідних ознак (семантичних, морфологічних і синтаксичних), за якими відбувається об'єднання слів у частини мови, а й наявністю найбільшої кількості морфологічних форм і категорій, що помітно вирізняє дієслово з-поміж інших лексико-граматичних класів слів.

Серед різноманітних значень та проявів категорії модальності особливе місце посідає окремий структурно-семантичний розряд слів, що виражає модальні відношення у реченні лексичними засобами і йменується в лінгвістичній термінологічній базі *модальними словами* (далі – МС) (в укр. *модальник*). Однак, частиномовний статус даного розряду слів донині точно не встановлений. Разом з тим, залишаються невизначеними і його лексико-граматичні межі.

Погляди дослідників щодо визначення статусу МС різняться. Так, МС розглядають у контексті прислівників (І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, О. Єсперсен, Г. Світ,), інші ж, небезпідставно, зараховують МС до повноцінної самостійної частини мови (В.О. Горпинич, І.Д. Карамішева, Б.І. Іліш).

Історія досліджень питання МС в українській та англійській граматичних думках сягає поч. XVIII ст. Вперше МС були виділені російськими лінгвістами. До поч. XVIII ст. МС розглядалися в контексті прислівників.

Як правило, західно-європейські вчені, що є авторами класичних граматик англійської мови, зокрема О. Єсперсен, Г. Світ, Г. Поутсма, Е. Крейзінг, не виділяли МС в особливий морфологічний клас, а кваліфікували їх як прислівники, що відносяться до всього речення (англ. *sentence modifying adverbs*) або як модальні прислівники (*modal adverbs*). Таким чином, даний тип слів був помічений у зарубіжній лінгвістиці, але не був виділений в особливий розряд.

У ході проведеного дослідження вдалося з'ясувати, що таке твердження має право на існування, адже МС перебувають у тісному зв'язку з прислівниками, які мають здатність легко переходити у МС (явище *модаляції*) та виконують подібні синтаксичні функції [8].

Проте, таке твердження, з іншого боку, є ризикованим, бо МС ані граматично, ані семантично не пов'язані з будь-яким членом речення як прислівники, а служать для виявлення ставлення мовця до змісту всього речення.

Уже з сер. ХІХ ст. мовознавці усвідомлювали необхідність виокремлення МС в окремий розряд. Початок тенденції саме такого визначення МС започаткував В.В. Виноградов у праці “О категории модальности и модальных словах в русском языке” (1975). Досліднику вдалося зафіксувати, що МС сформувались на основі різних частин мови, при цьому частина таких форм повністю втратила власне лексичне значення. Відповідно до цього, В.В. Виноградов виділив окрему групу слів та відніс МС до слів, які перебувають за межами частин мови, тому що синтаксичні функції і семантична будова даних слів відрізняється від функцій та семантики самостійних частин мови [8].

У “Курсі сучасної української літературної мови” М.А. Жовтобрюха та Б.М. Кулика (1972) МС визначаються як “невідмінювані слова, яким не властива номінативна функція, які не називають певних понять і в той же час не виражають будь-яких зв'язків або відношень між членами речення”. Так, вони акцентують увагу на особливій природі цих слів: від частин мови

вони відрізняються відсутністю номінативної функції, лексичного значення та синтаксичними особливостями, не виражають вони будь-яких граматичних відношень між членами речення як службові слова (сполучники, прийменники) та не вносять, подібно часткам, відтінків до змісту слова чи висловлювання [15].

Однак, у сучасному мовознавстві спостерігається тенденція до видозміни традиційної системи ЧМ за рахунок віднесення в розряд самостійних частин мови відомих семантико-граматичних груп, зокрема і МС, та виокремлення нових ЧМ за рахунок специфічних слів. Саме тому, сучасний югославський дослідник Й. Вукович “усі частини мови поділяє за функціями на головні і другорядні (допоміжні)”. У зв’язку з цим, він відносить МС до допоміжних ЧМ. Російський мовознавець О.М. Тихонов “збільшує кількість частин мови за рахунок семантико-граматичних груп лексики, які розглядалися в межах традиційної класифікації як підгрупи”. Згідно з таким принципом дослідник включає до ЧМ МС [10].

До теперішнього часу в лінгвістичній літературі не отримала однаковості дефініційна характеристика поля. Так, Е.В. Гулига, Є. І. Шендельс визначають поле як сукупність взаємодіючих засобів, що утворюють лексико-граматичну систему, відсуваючи тим самим на другий план інші мовні засоби, що беруть участь у формуванні поля, зокрема семантичні. Згідно ж більшості поглядів науковців, сутність поля полягає у взаємодії складових його семантичних компонентів.

Отже, у новітніх наукових дослідженнях з морфології власне-дієслівними категоріями вважаються категорії виду, часу і способу, на позначення яких уведено відповідні терміни.

Висновки до розділу 1

Дієслово – частина мови, яка передає граматичне значення якої-небудь дії, тобто динамічної якості, що розвивається у часі. Граматичне значення дії розширюється: вона розглядається в якості стану або вираження

існування об'єкта, або як доказ його приналежності до класу подібних.

В українській та англійській мовах дієслово – це центральна частина мови, що називає дію або представляє стан, прояв ознаки, зміна ознаки й т.д. як дію, чия внутрішня структура є досить складною, а граматичні категорії об'ємними і різноплановими.

Дієслово в українській мові характеризується наявністю семи граматичних категорій:

1) категорії виду, що виражається морфологічними формами доконаного та недоконаного видів;

2) категорії часу, що знаходить своє вираження у формах п'яти часів – трьох форм часу недоконаного і двох форм доконаного виду;

3) категорії стану, що має морфологічні вираження у вигляді форм активного, зворотно-середнього і пасивного стану;

4) категорії способу;

5) категорії особи, вираженої особовими закінченнями;

6) категорії числа, вираженої особовими закінченнями;

7) категорії граматичного роду у формах однини минулого часу.

В системі англійського дієслова подані наступні граматичні категорії:

1) категорія часу, що виражена трьома формами часу – теперішнім, минулим та майбутнім;

2) категорія способу, подана наступними морфологічно вираженими формами способів – дійсного, наказового, умовного I, умовного II, передбачуваного;

3) категорія стану;

4) категорія виду, подана формами двох видів – загального і тривалого;

5) категорія часової віднесеності, поданої формами перфекту;

6) категорія особи, виражена в теперішньому часі морфемою -(e)s та нульовими морфемами в інших особах;

7) категорія числа.

РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЄСЛІВНОЇ СЕМАНТИКИ І ПРАГМАТИКИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ БРИТАНСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ)

2.1. Закономірності вираження дієслівної семантики в текстах британських та українських ЗМІ

Для виконання практичної частини курсової роботи було залучено 50 речень із відомих англійських видань «The Times» та «The Guardian». Обрані речення були взяті з текстів, провідною тематикою яких є політика.

Розглянемо закономірності функціонування дієслів та дієслівних форм, вжитих у текстах на суспільно-політичну тематику

Following an increase in oil prices (nearly \$ 13-14pb up over the month), the prices for IFO 180 and IFO 380 have risen by \$60-80/t on average in five weeks, those for gas oil by \$80-100/t.

Після підвищення цін на нафту (майже на 13-14 доларів за місяць) ціни на рідке бункерне паливо 180 та рідке бункерне паливо 380 зросли в середньому на 60-80 дол. / т. упродовж п'яти тижнів, у тому числі на газ на 80-100 / т.

У зазначеному прикладі герундій following перекладено шляхом входження його в склад складеної обставини причини – «після підвищення цін на нафту».

This means that only the grain of the old harvest can participate in the tender, since wheat of the new crop will be available at best starting from the second half of July, if no delays in harvesting occur.

Це означає, що участь у тендері може брати лише зерно старого врожаю, оскільки пшениця нового урожаю буде доступна у кращому випадку з другої половини липня, якщо не відбудеться затримок збору.

У зазначеному випадку форма герундію starting перекладається схожим до попереднього прикладу способом, коли в українському варіанті

перекладна англійська форма входить до складу обставини. У цьому прикладі це обставина часу – з другої половини липня. Відповідно, опускається частина оригінального значення, оскільки при прямому перекладі мали б таку картину: починаючи з другої половини липня.

The above factors are buoying up prices for the commodity.

Вищезазначені фактори посилюють ціни на товар.

У зазначеному випадку англійська форма герундія buoying виражається особовим дієсловом посилюють, що виконує функції простого дієслівного присудка у реченні.

The surplus of Handysize fleet is growing in the Black and Mediterranean Seas.

Надлишок флоту Хандісайз зростає у Чорному та Середземному морях.

У відповідному прикладі спостерігаємо переклад англійської форми герундія growing за допомогою форми особового дієслова зростає, яке виконує функції простого дієслівного присудка в аналізованому реченні.

The charterers now offer at best \$7.5k daily for Handysize vessels of about 30,000 dwt bss dely passing Canakkale via BLSea redel EMed, while the owners want to get \$8.5-9k daily.

Фрахтери зараз пропонують в кращому випадку 7,5 тис. доларів.щодня для суден Handysize, що досягають близько 30 000 дюймів, що пропускаються Чанаккале через BLSea Redel EMed, а власники хочуть отримати 8,5- 9 тис. доларів щодня.

У зазначеному прикладі переклад герундія passing відбувається за допомогою описового звороту «що пропускаються», який вказує на об'єкт, що означається (судна).

Following the general market trend, the rates for shipments of other cargoes are also decreasing.

Відповідно до загальної ринкової тенденції, також знижуються тарифи на відвантаження інших вантажів.

У зазначеному прикладі герундій following відбувається шляхом введення цього значення до структури усталеної конструкції відповідно до: відповідно до загальної ринкової тенденції.

However, the trend has not continued this week and it became clear that the situation remains depressing for sea-river owners despite the end of long holidays in Russia.

Тим не менш, ця тенденція не продовжувалась на цьому тижні, і стало зрозуміло, що ситуація залишається несприятливою для власників морських річок, незважаючи на закінчення довгих свят в Росії.

У цьому випадку переклад герундія depressing відбувається за допомогою прикметника несприятливою, що входить в українському перекладному варіанті до складу складеного іменного присудка.

ISM sources report plenty of vessels open in spot positions, and traders are confidently keeping the rates stable, and even lower the freight level for longhaul shipments.

Джерела ISM повідомляють про велику кількість суден, відкритих для розташування на місці, і торговці впевнено підтримують ставки стабільними та навіть знижують рівень вантажів для великогабаритних поставок.

У цьому випадку переклад герундія keeping відбувається за допомогою особового дієслова підтримують, яке використовується в перекладному варіанті в якості присудка.

Transportation of 3,000 t of scrap from Rostov to the Marmara Sea is estimated by brokers at \$24-25/t.

Перевезення 3000 тонн брухту з Ростова до Мармурового моря оцінюється брокерськими цінами на рівні 24-25 \$ / т.

У цьому випадку герундій estimated by перекладається за допомогою особового дієслова оцінюється, що виконує функції присудка в перекладному реченні.

ISM sources report regular requests for transportation of fertilizers, steel products, agri products and timber cargoes.

Джерела ІСМ звітують про регулярні запити на перевезення мінеральних добрив, сталевих виробів, сільськогосподарських продуктів та лісоматеріалів.

У цьому випадку англійський герундій перекладається за допомогою особового дієслова звітують, що в реченні виступає присудком

Similar to the first half of May, there is a tense situation for Panamax/Kamsarmax owners in the South Atlantic for the time being.

Подібно до першої половини травня, існує напружена ситуація для власників Panamax / Kamsarmax в Південній Атлантиці на даний момент.

У зазначеному прикладі англійський герундій being у перекладі входить до складу обставини часу на даний момент.

2.2. Шляхи реалізації прагматики дієслова в текстах британських та українських ЗМІ

Визначимо граматичні особливості використання дієслів в англійських текстах ЗМІ суспільно-політичної тематики.

At present, carrying Capesize-lots of iron ore from Tubarao to Qingdao with June laycans is quoted by brokers at \$17-17.5/t on average.

В даний час, при перевезеннях Кейпсайз, багато залізної руди від Тубарао до Циндао з червневими летанками оцінюються брокерами в середньому на 17-17,5 дол. / Т.

У зазначеному прикладі герундій carrying перекладається українською мовою за допомогою вживання іменника з прийменником – при перевезеннях.

The 2nd Azov-BISea & Med Cargo Flow Outlook Conference is aimed at helping the shipowners, charterers and brokers answer the main question – whether what we see now is already the new era of high freight?

Друга конференція "Азов-BISea & Med Cargo Flow Outlook" спрямована на те, щоб допомогти судновласникам, фрахтувальникам та брокерам відповісти на головне питання - чи є те, що ми бачимо зараз, вже

новою ерою високих вантажів?

У зазначеному прикладі герундій helping передається українською мовою за допомогою інфінітива допомогти, що входить до складу обставини причини.

Should the shipowners and investors leave memories about 2007- 08 behind and work here and now, being satisfied with the existing freight traffic and daily earnings?

Чи повинні судновласники та інвестори залишати спогади про 2007-08 роки і працювати тут і зараз, будучи задоволеними наявними вантажними перевезеннями та щоденними заробітками?

У зазначеному прикладі герундій existing перекладається за допомогою прикметника наявними. Герундій being перекладається за допомогою дієприслівника будучи.

Or maybe the market has just taken a short break before proceeding with a further improvement, and it's time for traders to start considering new logistics and optimization schemes?

Або, може, ринок тільки що зробив перерву, перш ніж продовжувати подальше вдосконалення, і час трейдерам почати розглядати нові схеми логістики та оптимізації?

У цьому прикладі герундії proceeding та considering перекладені однаковим способом – за допомогою інфінітивів продовжувати та розглядати.

Rates climbing up despite enduring calm on FEast Handy/Supra market.

Ціни піднімаються, незважаючи на стійкий спокій на ринку FEast Handy / Supra.

У зазначеному прикладі герундій climbing перекладений за допомогою особового дієслова піднімаються. Герундій enduring перекладається за допомогою дієприслівника незважаючи.

Despite still dull trade in the region and continuing shortage of requests for shipments of steel, coal and grain, the owners manage to sign the deals at higher

levels compared with last week.

Незважаючи на те, що торгівля в регіоні все ще незрозуміла, і продовжується брак пропозицій щодо поставок сталі, вугілля та зерна, власникам вдалося підписати угоди на більш високих рівнях порівняно з минулим тижнем.

У зазначеному прикладі герундій *continuing* перекладено за допомогою особового дієслова *продовжується*.

Despite the fact that mid-term prospects are not very promising in the region (considering slow sales in the commodity market for grain), the owners still manage to sign the deals at attractive rates.

Незважаючи на те, що середньострокові перспективи в регіоні не є перспективними (зважаючи на повільні обсяги продажів на товарному ринку зерна), власникам все ж таки вдається підписати угоди за привабливими ставками.

У зазначеному прикладі герундій *promising* перекладається українською мовою за допомогою прикметника *перспективними*, що входить до складу іменного присудка. Герундій *considering* перекладається за допомогою дієприслівника *зважаючи*.

Ice between USA and China seems to be melting away in May sun.

Лід між Сполученими Штатами та Китаєм тане на травневому сонці.

У зазначеному прикладі герундій *melting* перекладається за допомогою особового дієслова *танути*.

Long tension between the USA and China which many called the economic war accompanied by mutual threats to introduce import duties on a number of goods were bringing a great deal of uncertainty to the world commodity market generally and, in particular, to grain market.

Тривала напруга між США та Китаєм, яку багато хто назвав економічною війною, супроводжуваною взаємними загрозами введення імпортних мит на низку товарів, викликала значну невизначеність світового товарного ринку та, зокрема, ринку зерна.

У зазначеному прикладі герундій bringing перекладено українською мовою за допомогою особового дієслова викликала.

As we have already mentioned in our reviews, China agreed to abolish the anti-dumping investigation of import of sorghum from the USA, as well as to lift the 178. 6% duty for the commodity.

Як ми вже згадували в наших оглядах, Китай погодився скасувати антидемпінгове розслідування щодо імпорту сорго з США, а також зняти податок на 178, 6% для товару.

У зазначеному прикладі герундій dumping в перекладі входить до складу прикметника антидемпінгове.

Висновки до розділу 2

У ході проведеного дослідження були виявлені особливості використання дієслів англійської та української мови в дискурсі ЗМІ, наведені приклади. Можна зробити наступні висновки, що дієслова відіграють провідну роль у формуванні заголовків статей інформаційних рубрик, вони максимально докладно і точно інформують читача про її зміст.

Слід зазначити, що кожному типу видання, статті та її заголовка властивий свій набір дискурсивних маркерів, що відрізняють і об'єднують ці заголовки від назв інших публікацій.

Порівняльний аналіз заголовків показав, що в когнітивному плані їх об'єднує спільна проблематика – вони присвячені розгляду та обговоренню сучасних подій.

Спостереження показали, що одна з основних функцій заголовка – залучення уваги до статті, а, отже, в центрі дослідження знаходяться прийоми залучення читацької уваги. Для цього використовують модель ЯКЦО “Future event” – ТО “Infinitive”. А для того, щоб просто проінформувати про майбутні події використовуються заголовки нижчого ступеню, у якому треба економити місце на сторінці, тому для цього використовують модель ЯКЦО “And” – ТО “, ”.

Вербальні заголовки переважають в англійських газетах. Найбільш поширеним є теперішній час у моделі ЯКЩО “Past events” – ТО “Present Simple”, тому що навіть минулі події зображуються у заголовках у теперішньому часі.

Як показують результати аналізу, велика кількість заголовків має аббревіатури у порівнянні з загальними та основними структурами. У заголовках часто відсутні артиклі, детермінанти або допоміжні дієслова – такі варіанти представлені у моделях: ЯКЩО “And” – ТО “ , ”, ЯКЩО “A, an, the” – ТО “Zero article” та ЯКЩО “Verb to Be” – ТО “Опущення”.

Що стосується структур заголовків, то заголовки з формою дієслова (finite або non-finite) безумовно переважають над суто іменними заголовками. Як демонструє модель ЯКЩО “Verb to Be” – І “Meaning in the verb” – ТО “Verb to Be”, саме тому заголовки, що містять форму дієслова, розглядаються як більш відповідні.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Дієслово – частина мови, яка передає граматичне значення якої-небудь дії, тобто динамічної якості, що розвивається у часі. Граматичне значення дії розширюється: вона розглядається в якості стану або вираження існування об'єкта, або як доказ його приналежності до класу подібних.

У дієслові в українській та англійській мовах знаходять своє відбиття зв'язок дії, що виражається (стану), з учасниками процесу комунікації, з моментом висловлення, з реальністю події. Тобто дієслово – це центральна частина мови, що називає дію або представляє стан, прояв ознаки, зміна ознаки й т. д. як дію, чия внутрішня структура є досить складною, а граматичні категорії об'ємними і різноплановими.

Дієслово в українській мові характеризується наявністю семи граматичних категорій:

- 1) категорії виду, що виражається морфологічними формами доконаного та недоконаного видів;
- 2) категорії часу, що знаходить своє вираження у формах п'яти часів – трьох форм часу недоконаного і двох форм доконаного виду;
- 3) категорії стану, що має морфологічні вираження у вигляді форм активного, зворотно-середнього і пасивного стану;
- 4) категорії способу, представлені формами трьох способів – дійсного, наказового та умовного;
- 5) категорії особи, вираженої особовими закінченнями;
- 6) категорії числа, вираженої особовими закінченнями;
- 7) категорії граматичного роду у формах однини минулого часу.

В системі англійського дієслова подані наступні граматичні категорії:

- 1) категорія часу, що виражена трьома формами часу – теперішнім, минулим та майбутнім;
- 2) категорія способу, подана наступними морфологічно вираженими формами способів – дійсного, наказового, умовного I, умовного II,

передбачуваного;

3) категорія стану, що має морфологічні вираження (у формі) у вигляді форм активного та пасивного стану;

4) категорія виду, подана формами двох видів – загального і тривалого;

5) категорія часової віднесеності, поданої формами перфекту;

6) категорія особи, виражена в теперішньому часі морфемою -(e)s та нульовими морфемами в інших особах;

7) категорія числа.

У ході проведеного дослідження були виявлені особливості використання дієслів англійської та української мови в дискурсі ЗМІ, наведені приклади. Можна зробити наступні висновки, що дієслова відіграють провідну роль у формуванні заголовків статей інформаційних рубрик, вони максимально докладно і точно інформують читача про її зміст.

Слід зазначити, що кожному типу видання, статті та її заголовка властивий свій набір дискурсивних маркерів, що відрізняють і об'єднують ці заголовки від назв інших публікацій.

Порівняльний аналіз заголовків показав, що в когнітивному плані їх об'єднує спільна проблематика – вони присвячені розгляду та обговоренню сучасних подій.

Спостереження показали, що одна з основних функцій заголовка – залучення уваги до статті, а, отже, в центрі дослідження знаходяться прийоми залучення читацької уваги. Для цього використовують модель ЯКЩО “Future event” – ТО “Infinitive”. А для того, щоб просто проінформувати про майбутні події використовуються заголовки нижчого ступеню, у якому треба економити місце на сторінці, тому для цього використовують модель ЯКЩО “And” – ТО “, ”.

Вербальні заголовки переважають в англійських газетах. Найбільш поширеним є теперішній час у моделі ЯКЩО “Past events” – ТО “Present Simple”, тому що навіть минулі події зображуються у заголовках у

теперішньому часі.

Як показують результати аналізу, велика кількість заголовків має аббревіатури у порівнянні з загальними та основними структурами. У заголовках часто відсутні артиклі, детермінанти або допоміжні дієслова – такі варіанти представлені у моделях: ЯКЩО “And” – ТО “ , ”, ЯКЩО “A, an, the” – ТО “Zero article” та ЯКЩО “Verb to Be” – ТО “ Опущення”.

Що стосується структур заголовків, то заголовки з формою дієслова (finite або non-finite) безумовно переважають над суто іменними заголовками. Як демонструє модель ЯКЩО “Verb to Be” – І “Meaning in the verb” – ТО “Verb to Be”, саме тому заголовки, що містять форму дієслова, розглядаються як більш відповідні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бевзенко С.П. Структура складного речення в українській мові. К.: КДП, 1987. 80 с.
2. Безпояско О. К. Граматика української мови. Морфологія. К.: “Либідь”, 1993. 335 с.
3. Буніятова І. Р. Еволюція гіпотаксису в германських мовах (IV-XIII ст.) : монографія. К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. 327 с.
4. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. К. : Наукова думка, 1992. 222 с.
5. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис. Донецьк : ДонНУ, 2001. 662 с.
6. Кващук А.Г. Синтаксис складного речення: Посібник для вчителів. К.: Рад. шк., 1986. 108 с.
7. Костусяк Н. Морфологічні та семантичні відмінки сучасної української лінгвістичної мови. *Українська мова*. 2013. № 4 (48). С. 45–47.
8. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія. Вінниця : “Поділля –2000”, 2003. 464 с.
9. Ломакович С.В. Займенниково-співвідносні речення в сучасній українській мові: Дис. ...д-ра філол. наук: 10.02.02. Тернопіль, 1993. 382 с.
10. Ляшук Н. А. Лексична та концептуальна багатозначність лінгвістичної термінології в українській мові. К., 2014. 20 с.
11. Нітенко О.В. Складні номінативні одиниці в структурі займенниково-співвідносних ототожнювальних речень: Дис. ...канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2003. 172 с.
12. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава : “Довкілля”. – К., 2006. 716 с.
13. Слинько І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. К.: Вища школа, 1994. 670 с.
14. Сучасна українська мова / За ред. М.Я.Плющ. К.: Вища школа,

2000. 430 с.

15. Тараненко О. Лінгвістичні проблеми української термінології на сучасному етапі. *Українська термінологія і сучасність*: матеріали II Всеукр. наук. конф. К., 1997. С. 3–9.

16. Христіанінова Р. Техніка оформлення залежної предикації в складнопідрядних реченнях. *Мовознавчий вісник* : Черкаси, 2008. Вип. 7. С. 248–256.

17. Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення в сучасній українській літературній мові : монографія. К. : Інститут української мови ; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. – 368 с.

18. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. К.: Академія, 2004. 408 с.

19. Ярошевич І. А. Терміни “граматичне значення”, “граматична форма”, “граматична категорія” в науковому доробку І. К. Кучеренка. *Українське мовознавство*. К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2004. Вип. 29–30. С. 158–160.

20. Ярошевич І. А. Українська морфологічна термінологія ХХ – початку ХХІ ст. К. : КНЕУ, 2010. 195 с.

21. Ярошевич І. А. Поняття і термін «граматична категорія»: основні підходи до витлумачення. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія : зб. наук. пр. / редкол.: О. Кучерина (голов. ред.) та ін. Київ, 2015. Т. 18. № 2. С. 216–222.

22. *A Comprehensive Grammar of the English Language* / Quirk R., Greenbau S., Leech G., and Svartvik J. Harlow: Longman, 2000. 1779 p.

23. *A Grammar of Contemporary English* / Quirk R., Greenbaum S., Leech G., and Svartvik J. Harlow: Longman, 1972. 1120 p.

24. Austin J.L. *How to Do Things with Words*. Oxford: Oxford University Press, 1973. 329 p.

25. Biber D., Leech G., Conrad S., Finegan E. *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Essex: Pearson Education, Limited, 2003. 487 p.

26. Carter R., McCarthy M. *Cambridge Grammar of English*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 973 p.
27. Hilliard A. Spoken Grammar and Its Role in the English Language Classroom. *English Teaching Forum*. 2004. № 4. P. 2-5.
28. McCarthy M. *Explorations in Corpus Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 56 p.
29. McCarthy M. Spoken Grammar: Why Is It Important? URL: https://www.youtube.com/watch?v=dR_ueIvvd84 (дата звернення: 22.01.2023).
30. McCarthy M., Carter R. Spoken Grammar: What Is It and How Can We Teach It? *ELT Journal*. 1995. № 49 (3). P. 207-218.